

## سوالات تستی فصل دوم علوم و فنون یازدهم انسانی (آسان)

درس چهارم: سبک‌شناسی قرن‌های ۷ و ۸ و ۹ (سبک عراقی)

۱- کدام امیر بزرگ به منشیان و کاتبان دربار دستور داد تا ساده بنویسند به گونه‌ای که عامه مردم بفهمند؟

۱) هلاکوخان مغول      ۲) سلطان حسین بایقرا      ۳) تیمور      ۴) امیر علی شیر نوایی

۲- از میان رفتن نثر فنی در ادبیات فارسی مقارن با سیطره یافتن کدام سلسله است؟

۱) صفویان      ۲) مغولان      ۳) خوارزمشاهیان      ۴) تیموریان

۳- کتاب «کلیله و دمنه» اثر ..... از سوی ..... مورد تقلید واقع شد. در حقیقت کتاب ..... انشای دیگری از کلیله و دمنه است.

۱) سعدالدین وراوینی، عبدالرحمان جامی، بهارستان

۲) نصرالله منشی، واعظ کاشفی، انوار سهیلی

۳) سعدالدین وراوینی، واعظ کاشفی، انوار سهیلی

۴) نصرالله منشی عبدالرحمان جامی، بهارستان

۴- این عبارت به نقل از چه اثری است؟

«امیر تیمور به من دستور داد که ساده بنویسم؛ به طوری که عامه مردم بفهمند.»

۱) ظفرنامه شامی      ۲) انوار سهیلی واعظ کاشفی

۳) محاکمه اللغتین امیر علی شیر نوایی      ۴) بابرنامه ظهیرالدین بابر

۵- کدام گزینه به ترتیب تکمیل کننده جاهای خالی عبارت زیر است؟

«مهمترین ویژگی‌های ..... سبک عراقی در هم آمیختگی مختصات نو و کهن است.

در سبک عراقی قالب ..... از رونق افتاد.

..... کلیله و دمنه را به انشای دوره خود بازگرداند و آن را ..... نامید.»

۱) زبانی - قصیده - ملاحسین واعظ کاشفی - انوار سهیلی

۲) ادبی - غزل - ملاحسین واعظ کاشفی - محاکمه اللغتین

۳) زبانی - قصیده - امیر علی شیر نوایی - انوار سهیلی

۴) ادبی - غزل - امیر علی شیر نوایی - محاکمه اللغتین

۶- در قرن هشتم زبان شعر جز در سروده‌های شاعران شاخص مانند ..... و ..... به سستی گرایید.

۱) حافظ و عبید زاکانی      ۲) خواجه و سلمان ساوجی

۳) خواجه و حافظ      ۴) حافظ و سلمان ساوجی

۷- همه گزینه‌ها از ویژگی‌های فکری نثر سبک عراقی است، به جز .....  
۱) ضعف و انحطاط این دوره را فراگرفت.

۲) در کتاب‌های مصنوع و متکلف بیشتر به ظاهرسازی و تصنع پرداختند.

۳) به علت نبودن استادان بزرگ و از بین رفتن مراکز علمی، تحقیق و تتبع در بین علما و ادیبان تضعیف شد.

۴) مدعیان عرفان هم که به اقتضای زمانه با مغولان کنار آمده بودند، اندک اندک اصالت خود را از دست دادند.

۸- جایگزینی «در» به جای «اندر» و تثبیت جایگاه تخلص در انتهای «غزل» به ترتیب از ویژگی‌های ..... و ..... سبک عراقی است.

۱) ادبی - زبانی      ۲) زبانی - ادبی      ۳) زبانی - فکری      ۴) فکری - ادبی

۹ - کدام بیت به سبک خراسانی (با ویژگی فکری واقع گرایی یا توجه به دنیای بیرون) است؟

۱) پنجه با ساعد سیمین نه به عقل افکندم      غایت جَهل بُودِ مِشت زدنِ سندان را

۲) آمد بهار خرم با رنگ و بوی طیب      با صدهزار نزهت و آرایش عجیب

۳) حکایت شب هجران نه آن حکایت حالی است      که شمه‌ای ز بیانش به صد رساله بر آید

۴) نه عاشق است که هر ساعتش نظر به کسی      نه عارف است که هر روز خاطرش جایی است

۱۰ - با توجه به ویژگی‌های زبانی سبک عراقی بیت کدام گزینه می‌تواند مربوط به این سبک باشد؟

۱) از او هر چه اندر خورد با خرد      دگر بر ره رمز و معنی برد

۲) فرستاده‌ای چون هژبر دژم      کمندی به فتراک بر شست خم

۳) دگر هفته مر بزم را کرد ساز      مهانی که بودند گردن فراز

۴) مدام این دو چون حاجبان بر درند      ز سلطان به سلطان خبر می‌برند

۱۱ - کدام اثر عبید زاکانی منظوم است؟

- ① صد پند      ② اخلاق الاشراف      ③ رساله دلگشا      ④ موش و گربه

۱۲ - بر اساس سبک عبارات زیر، کدام عبارت نمی‌تواند از کتاب «انوار سهیلی» باشد؟

- ① هیزم جمع آوردند و گرداگرد آن چیده، دم می‌دمیدند و در برابر ایشان مرغی بر درختی آواز می‌داد.

② هر که بد کند، نیکی طمع نباید داشت و هر که نیشکر طلبد، تخم حنظل نباید کاشت.

③ مرد سر توبره بربست و بر زمین می‌زد تا مار کشته شد و خلایق از ضرر او ایمن شدند.

④ از علم طب تبر می‌نمودم و همت و نهمت به طلب دین مصروف گردانیده و راه آن دراز و بی پایان یافتم؛ سراسر مخاوف و مضایق.

۱۳ - با توجه به ویژگی‌های فکری سبک عراقی، کدام بیت در این سبک جای می‌گیرد؟

① آمد بهار خرم با رنگ و بوی طیب      با صد هزار نزهت و آرایش عجیب

② وان زنخدان به سیب ماند راست      اگر از مشک خال دارد سیب

③ خورشید را ز ابر دمد روی گاه‌گاه      چونان حصاری ای، که گذر دارد از رقیب

④ عقل اگر داند که دل در بند زلفش چون خوش است      عاقلان دیوانه گردند از پی زنجیر ما

۱۴ - کدام گزینه از ویژگی‌های ادبی در شعر سبک عراقی نیست؟

① به علوم «بیان» و «بدیع» بیشتر توجه شد.

② قالب قصیده از رونق افتاد

③ جایگاه «تخلص» در انتهای غزل تثبیت گردید.

④ شعر این دوره در خدمت دربار است.

۱۵ - بیت کدام گزینه از نظر ویژگی‌های زبانی، نمی‌تواند مربوط به سبک عراقی باشد؟

① دریغ است روی از کسی تافتن      که دیگر نشاید چون او یافتن

② کسی را بده پایه‌ی مهتران      که بر کهتران سر ندارد گران

③ شاه بیدار است حارس خفته گیر      جان فدای خفتگان دل بصیر

④ چنین داد پاسخ که ایدون کنم      که کین از دل شاه بیرون کنم

۱۶ - مفهوم عبارت «الهی، عقل گوید: الحذر، الحذر؛ عشق گوید: العجل، العجل» با کدام بیت قرابت ندارد؟

- ۱) عقل گوید لنگ شد اسبم بکش لختی عنان      عشق گوید گرم شد رخشم بزن برخی رکاب  
۲) خسروا عشق همی باز و به خوبان می‌زی      عقل بگذار که او عاقبت اندیش آمد  
۳) دعوی عقل و قرار ما هم از دیوانگی ست      ورنه با سودای عشق او که گوید عاقلم  
۴) عقل گوید شش جهت حد است و بیرون راه نیست      عشق گوید راه هست و رفته‌ام من بارها
- ۱۷ - با نگرش به ویژگی‌های زبانی نثر و شعر سبک عراقی کدام گزینه به تمامی درست است؟  
الف) در شعر این دوره لغات فارسی اصیل قدیم زیاد شده و جای لغات عربی را گرفته است.  
ب) چهارچوب زبان شعر همان چهارچوب فارسی قدیم یعنی زبان سبک خراسانی است که تا حدودی مختصات جدید یافته است.

پ) ملاحسین واعظ کاشفی کلیله و دمنه را به انشای دوره خود بازگرداند و آن را ظفرنامه شامی نامید.  
ت) تاریخ‌نویسی در این دوره به اسلوب پیچیده رواج یافت.  
ث) اساساً مهم‌ترین ویژگی زبانی شعر عراقی در هم آمیختگی مختصات نو و کهن است.

- ۱) الف، ت      ۲) ب، پ      ۳) الف، ث      ۴) ب، ث

۱۸ - از موارد زیر چند مورد از ویژگی‌های فکری نثر سبک عراقی است؟  
«واقع‌گرایی یا توجه به دنیای بیرون / کاسته شدن از صحت و اتقان مطالب / از دست رفتن اصالت مدعیان عرفان / تضعیف شدن تحقیق و تتبع / توجه به صفا و پالایش درون / باور به اختیار و اراده»

۱) دو      ۲) یک      ۳) سه      ۴) چهار

۱۹ - بیت «بانگ زد یارش که بر در کیست آن؟ / گفت بر در هم تویی ای دلستان» با کدام گزینه تناسب بیشتری دارد؟

- ۱) چو دست بر سر زلفش زخم به تاب رود      ور آشتی طلبم با سر عتاب رود  
۲) طریق عشق پر آشوب و فتنه است      بیفتد آن که در این راه با شتاب رود  
۳) گدایی در جانان به سلطنت مفروش      کسی از سایه این در، به آفتاب رود  
۴) حجاب راه تویی حافظ از میان برخیز      خوشا کسی که در این راه بی حجاب رود

۲۰ - عبارت زیر با کدام بیت، ارتباط مفهومی دارد؟

«حیات از عشق می‌شناس و ممات بی عشق می‌یاب.»

- ۱) آتش گل همیشه بهار است عشق را پروانه را به سیر گلستان چه حاجت است
  - ۲) گر بر آرد عشق دود از عقل جای رحم نیست خانه زنبور کافر مستحق آتش است
  - ۳) از عشق محال است که دل‌ها نشود آب هر گل که در این باغ بود خرج گلاب است
  - ۴) هرچه جز گوهر عشق است در این بحر کف است هر حیاتی که نه در عشق سرآید تلف است
- ۲۱ - با توجه به ویژگی‌های ادبی شعر سبک عراقی کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) کاربرد بیشتر غزل و آمدن تخلص در انتهای شعر
  - ۲) متعالی شدن مقام معشوق تا جایی که با معبود یکی می‌شود
  - ۳) توجه بیشتر به بیان و بدیع
  - ۴) از رونق افتادن قصیده و خروج شعر از دربار
- ۲۲ - با توجه به ویژگی‌های زبانی ابیات زیر کدام گزینه مربوط به سبک خراسانی نیست؟

- ۱) بگو مرا تا که بودم پدر کی ام من ز تخم کدامین گهر
- ۲) جوانیش را خوی بد یار بود ابا بد همیشه به پیکار بود
- ۳) حنظل از معشوق خرما می‌شود خانه از هم خانه صحرا می‌شود
- ۴) کجا بیور اسپش همی خواندند چنین نام بر پهلوی راندند

۲۳ - مفهوم کدام بیت با بقیه متفاوت است؟

- ۱) می‌رود صبح و اشارت می‌کند کاین گلستان خنده‌واری بیش نیست
- ۲) بنشین بر لب جوی و گذر عمر ببین کاین اشارت ز جهان گذران ما را بس
- ۳) دل بر این پیرزن عشوه گر دهر مبند کاین عروسی است که در بند بسی داماد است
- ۴) ای شرر از هم‌رهان غافل مشو فرصت ما نیز باری بیش نیست

۲۴ - کدام گزینه درباره سبک عراقی نادرست است؟

- ۱) غزل رواج بیشتری یافت و قصیده از رونق افتاد.
- ۲) «فکر» با تأثیر پذیری از مسائل سیاسی و اجتماعی دست‌خوش تغییر شد.
- ۳) بعد از حمله مغول نیاز داشتن به سخنان آرام بخش و توجه به مسائل اخروی بیش‌تر شد.
- ۴) درهم آمیختگی مختصات نو و کهن فقط در شعر کوتاه در کنار هم دیده می‌شود.

۲۵ - کدام گزینه از ویژگی‌های زبانی شعر در سبک عراقی محسوب نمی‌شود؟

۱) استعمال اندک «ایدون»

۲) کم کاربرد شدن «مر» در کنار مفعول

۳) جایگزین شدن «در» به جای «اندر»

۴) متداول شدن «همی» به جای «می»

۲۶ - کدام گزینه در مورد وضعیت زبان و ادبیات فارسی در قرنهای هفتم هشتم و نهم هجری درست

نیست؟

۱) رونق ادبیات در قرن نهم بنیادی نبود و ادبیات این دوره تقلیدی و فاقد نوآوری بود.

۲) در قرن هشتم از بین رفتن دربارهای ادب دوست ایرانی تبار از رونق افتادن قصیده‌سرایی را در

پی داشت.

۳) با از بین رفتن حکومت آخرین خلیفه عباسی زبان و ادبیات فارسی نیز دچار سستی گردید.

۴) از جمله پیامدهای حمله مغولان و ویران شدن بنیان فرهنگ روی آوردن دوستداران فرهنگ و

اخلاق به تصوف بود.

۲۷ - کدام گزینه درباره نثر سبک عراقی و پیش از آن صحیح است؟

۱) در قرن ششم مرسوم بود که آثاری به نثر فنی را به نثر ساده باز می‌گرداندند.

۲) نثر ساده تاریخ نویسی سبک عراقی را نمی‌توان فصیح و بلیغ دانست.

۳) سرعت رشد لغات قبایل ترک و مغول به زبان فارسی در دوره تیموری کاهش یافت.

۴) تعمق و تفکر ادیبان در سبک عراقی جایگزین صنایع ادبی در نثر شد.

۲۸ - در قرن دهم، چه کسی کتاب «کلیله و دمنه» را به زبان ساده فارسی بازنویسی کرد و آن را چه نامید؟

۱) ظهیرالدین بابر، بابرنامه

۲) فیض کاشانی، انوار سهیلی

۳) ملاحسین واعظ کاشفی، انوار سهیلی

۴) ملاحسین واعظ کاشفی، محاکمه‌اللغتين

۲۹ - مفهوم بیت زیر از کدام بیت دریافت می‌شود؟

«ای گل که موج خنده‌ات از سر گذشته است آماده باش گریه تلخ گلاب را»

۱) گریه‌ها در پرده دارد عیش‌های بی گمان

خنده بی اختیار برق، باران آورد

۲) نمی‌گردد دل آگاه شاد از عشرت دنیا

در این ماتم سرا یا طفل یا دیوانه می‌خندد

۳) گل چو بر ناله مرغان چمن خنده زند

چه کند بلبل شب خیز که سودا نکند

۴) خنده بر بخت زخم یا به وفاداری دوست

گریه بر خویش کنم یا به گرفتاری دل

۳۰ - کدام بیت «فاقد» مفهوم بیت زیر است؟

- «پیش کمان ابرویش را به همی کنم ولی      گوش کشیده است از آن گوش به من نمی کند»  
 ۱) گوش اگر گوش تو و ناله اگر ناله ماست      آنچه البته به جایی نرسد فریاد است  
 ۲) دی گله‌ای ز طره‌اش کردم و از سر فسوس      گفت که این سیاه کج گوش به من نمی کند  
 ۳) هر گل نو ز گلرخی یاد همی کند ولی      گوش سخن شنو کجا دیده اعتبار کو  
 ۴) قصه حسنت شبی می گفت از هر در کمال      مه فرود آمد به بام و گوش بر روزن نهاد

۳۱ - در بیت کدام گزینه ویژگی فکری سبک عراقی به چشم نمی خورد؟

- ۱) باده نوشی که در او روی و ریایی نبود      بهتر از زهد روشی که در او روی و ریاست  
 ۲) روی جانان طلبی آینه را قابل ساز      ور نه هرگز گل و نسرین ندمد ز آهن و روی  
 ۳) در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود      کاین شاهد بازاری وان پرده‌نشین باشد  
 ۴) بیاراست ایوان‌ها چون بهشت      گلاب و می و مشک عنبر سرشت

۳۲ - کدام گزینه از ویژگی‌های فکری نثر سبک عراقی نیست؟

- ۱) از دست رفتن تدریجی اصالت عرفان  
 ۲) تقویت تحقیق و تتبع در بین علما و ادیبان  
 ۳) درسی کردن عرفان و شرح اصطلاحات آن  
 ۴) ضعف و انحطاط فکری و کاسته شدن از صحت و اتقان مطالب

۳۳ - کدام گزینه درباره ویژگی‌های زبانی و ادبی نثر در «سبک عراقی» درست نیست؟

- ۱) ادیبان این دوره بیشتر به ظاهرسازی و به صنایعی مثل معماپردازی سرودن اشعار ذوقافیتین و...  
 قبیل روی آوردند.

- ۲) از دیگر ویژگی‌های نثر این دوره داخل شدن لغات قبایل مختلف ترک و مغول به زبان فارسی  
 است.

- ۳) به وجود آمدن سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات نثر از ویژگی‌های دیگر این دوره  
 است.

- ۴) در این دوره برخی نویسندگان کتابهای ساده را به زبان مشکل بازنویسی می کردند.

۳۴ - در همه ابیات به جز گزینه ..... یکی از ویژگی‌های سبک عراقی مشهود است.

- ① در دل ندهم ره پس از این مهر بتان را      مهر لب او بر در این خانه نهادیم  
 ② مشعل‌ای برافروخت پر تو خورشید عشق      خرمن خاصان بسوخت خانگه عام رفت  
 ③ فلک به ملک جم ای شاه مژده داد تو را      به عمر خضر تو را روزگار مژده دهد  
 ④ حافظ از دست مده دولت این کشتی نوح      ورنه طوفان حوادث ببرد بنیادت

۳۵ - کدام ابیات دربردارنده مفهوم «انتظار» است؟

- الف) ما به غم خو کرده‌ایم ای دوست ما را غم فرست      تحفه‌ای کز غم فرستی نزد ما هر دم فرست  
 ب) ای صبح شب نشینان جانم به طاقت آمد      از بس که دیر ماندی چون شام روزه داران  
 ج) یک عمر دور و تنها، تنها به جرم این که      او سرسپرده میخواست من دل سپرده بودم  
 د) شب چو در بستم و مست از می‌نابش کردم      ماه اگر حلقه به در کوفت جوابش کردم  
 ه) همه شب در این امیدم که نسیم صبحگاهی      به پیام آشنایی بنوازد آشنا را
- ① الف - ج      ② الف - ه      ③ ب - د      ④ ب - ه

۳۶ - کدام بیت با بیت زیر قرابت مفهومی دارد؟

- «گر تو گرفتارم کنی من با گرفتاری خوشم      ور خوار چون خارم کنی ای گل بدان خواری خوشم»
- ① جفا پل بود بر عاشق شکستی      وفا گل بود بر دشمن فشاندی  
 ② طرفه می‌دارند یاران صبر من بر داغ و درد      داغ و دردی کز تو باشد خوش تر است از باغ ورد  
 ③ تیر بلای او را جز دل هدف نباشد      تیغ جفای او را جز جان سپر نباشد  
 ④ گرم باز آمدی محبوب سیم اندام سنگین دل      گل از خارم بر آوردی و خار از پای و پای از گل

۳۷ - با توجه به ویژگی‌های زبانی ابیات زیر کدام بیت متعلق به سبک عراقی است؟

- ① چو بنشست بر جایگاه مهی / چنین گفت بر تخت شاهنشهی  
 ② هشیوار دیوانه خواند و را / همان خویش بیگانه داند و را  
 ③ می‌دمد صبح و کله بست سحاب / الصبوح الصبوح یا اصحاب  
 ④ یکی مرد بود اندر آن روزگار / ز دشت سواران نیزه‌گذار

۳۸ - علت رواج تاریخ نویسی در عصر مغول و تیمور کدام است؟

۱) شدت علاقه به ثبت وقایع هستی

۲) عوام‌فریبی و کتمان حقایق و وقایع

۳) فرهنگ‌سازی برای نسل آینده

۴) شدت علاقه به ثبت وقایع اجدادشان

۳۹ - در کدام گزینه به ویژگی فکری سبک عراقی به درستی اشاره شده است؟

۱) غزل عاشقانه و عارفانه جای قصاید درباری را گرفت

۲) خدشه دار شدن غرور ملی ایرانیان پس از حمله مغول باعث توجه کم تر به امور اخروی شد.

۳) جایگاه تخلص در انتهای قالب غزل تثبیت شد.

۴) فکر با تأثیرپذیری از مسایل سیاسی و اجتماعی دچار تغییر شد مثلاً در شعر این دوره گاه مقام

معشوق با معبود یکی می‌شود.

۴۰ - بیت زیر با همه ایات قرابت مفهومی دارد؛ به جز:

«عرضه کردم دو جهان بر دل کار افتاده به جز از عشق تو باقی همه فانی دانست»

۱) در دو عالم مقصد و مقصود جان عاشقان نیست جز خاک درت چون می‌توان زان در گذشت

۲) دوست را هر دو جهان گرچه هوادارند و من دوست تر می‌دارم از هر دو جهان یک موی دوست

۳) بی‌دوست من از باغ ارم یاد نیارم و ر جنت فردوس بود کار ندارم

۴) بهشتم همی عرضه کرد و مرا حقیقت که دوزخ جز آن چه نبود

۴۱ - کدام بیت با بیت زیر قرابت مفهومی دارد؟

«من نمی‌گویم زیان کن یا به فکر سود باش ای ز فرصت بیخبر در هر چه هستی زود باش»

۱) فرصت شمار صحبت کز این دو روزه منزل چون بگذریم دیگر نتوان به هم رسیدن

۲) سعدیا دی رفت و فردا همچنان معلوم نیست در میان این و آن فرصت شمار امروز را

۳) از کران تا به کران لشکر ظلم است ولی از ازل تا به ابد فرصت درویشان است

۴) ز خود بهتری جوی و فرصت شمار که با چون خودی گم کنی روزگار

۴۲ - کدام موارد جزء ویژگی‌های سبک عراقی نیست؟

(الف) ستایش عشق

(ب) ذهن گرایی با توجه به دنیای درون

(ج) وصال

(د) شادی گرا

(هـ) باور به قدر

۱) ج - د      ۲) الف - ب      ۳) ج - هـ      ۴) د - ب

۴۳ - کدام گزینه به ویژگی زبانی نثر سبک عراقی اشاره ندارد؟

۱) تاریخ‌نویسی در این دوره به اسلوب ساده رواج یافت.

۲) در ساختار دستوری جملات سستی و ضعف پدیدار شد.

۳) در کتاب‌های مصنوع و متکلف بیشتر به ظاهر سازی و تصنع پرداخته شد.

۴) ورود لغات قبایل مختلف ترک و مغول به زبان فارسی در دوره تیمور سرعت گرفت.

۴۴ - در دوره ..... معشوق آسمانی و متعالی گردید تا آنجا که با معبود یکی می‌شود. در دوره

..... معشوق شاعر، زمینی و دست یافتنی است.

۱) خراسانی - عراقی      ۲) عراقی - خراسانی      ۳) عراقی - هندی      ۴) هندی - خراسانی

۴۵ - ورود لغات قبایل مختلف ترک و مغول به زبان فارسی در چه دوره‌ای سرعت بیشتری یافت؟

۱) مغولان      ۲) خوارزمشاهیان      ۳) تیموریان      ۴) صفویان

۴۶ - در ابیات کدام گزینه یکی از ویژگی‌های قلمرو فکری سبک عراقی مشهود است؟

(الف) تلخ بود غم بشر وین غم عشق چون شکر      این غم عشق را دگر بیش به چشم غم مبین

(ب) به سعی خود نتوان برد پی به گوهر مقصود      خیال باشد کاین کار بی حواله برآید

(ج) تا گرفتم صنما وصل تو فرخنده به فال      جز به شادی نسپر دم شب و روز و مه و سال

(د) جمال یار ندارد نقاب و پرده ولی      غبار ره بنشان تا نظر توانی کرد

(هـ) سنگ سیه بودم از قیاس و خرد      کرد چنین در شاهوار مرا

۱) الف - ج - د      ۲) ب - الف - هـ      ۳) ب - د - ج      ۴) د - ب - الف

## درس پنجم پایه‌های آوایی همسان (۱)

۴۷ - پایه‌های آوایی کدام مصراع درست مشخص شده است؟

① دلارامی که من دانم گر از پرده برون آید:

|           |           |          |           |
|-----------|-----------|----------|-----------|
| دلارامی ک | من دانم گ | راز پر د | بُرون آید |
|-----------|-----------|----------|-----------|

② تا گلت در پا بریزد و ارغوان بر سر بیارد:

|           |           |             |             |
|-----------|-----------|-------------|-------------|
| تا گلت در | پا بری زد | وارغ وان بَ | ر سر ب بارد |
|-----------|-----------|-------------|-------------|

③ یقین دان که همچون تو بسیار کس:

|          |         |           |      |
|----------|---------|-----------|------|
| یقین دان | ک هم چو | ن ت بس یا | ر کس |
|----------|---------|-----------|------|

④ چون راست کاندَر کار شد و کعبه در خمار شد:

|             |           |            |            |
|-------------|-----------|------------|------------|
| چن را ست کن | در کار شد | وز کع ب در | خَم ما رشد |
|-------------|-----------|------------|------------|

۴۸ - ابیات همه گزینه‌ها به جز ..... بیان گر ویژگی‌های فکری سبک خراسانی است.

① خرد رهنمای و خرد دلگشای / خرد دست گیرد به هر دو سرای

② سنگ سیه بودم از قیاس و خرد / کرد چنین در شاهوار مرا

③ تو چیزی مدان کز خرد برتر است / خرد بر همه نیکویی‌ها سر است

④ چراغ جمله عالم عقل و دین است / تو عاشق شو که به ز آن جمله این است

۴۹ - در کدام گزینه به ترتیب لغات هم وزن کلمات زیر ذکر شده اند؟

«حمایل - سبزپوشان - ارغنون - برنجیدی»

① ساحل - نگاران - دستان - نگوئیم

② جواهر - شادمانی - واعظان - شبانگاهان

③ سراب - گلعداری - کنگره - غنیمتی

۵۰ - کدام واژه با سایرین هم وزن نیست؟

① فتانه

② میخانه

③ شراره

④ رایانه

۵۱ - کلمه «برگ ریزان» با کدام یک از کلمات زیر هم وزن است؟

① گلستان

② مداومت

③ رایگانی

④ حنابندان

۵۲ - هجاهای کدام گزینه یکی از ارکان عروضی بیت زیر نیست؟

«هیچ فلک دفع کند از سر خود دور سفر      هیچ زمین دفع کند از تن خود زلزله را»

۱) از سر خود      ۲) هیچ فلک      ۳) زلزله را      ۴) تن خود

۵۳ - مرز پایه‌های آوایی کدام مصراع به درستی مشخص نشده است؟

۱) شمع را فانوس از پروانه می‌سازد جدا

|           |           |             |          |
|-----------|-----------|-------------|----------|
| شمع را فا | نوس از پر | وا نِ می سا | زد جُ دا |
|-----------|-----------|-------------|----------|

۲) من آن آینه را روزی به دست آرم سکندروار

|            |            |             |              |
|------------|------------|-------------|--------------|
| مَ نان آیی | نِ را روزی | بِ دَس تارم | سِ کن در وار |
|------------|------------|-------------|--------------|

۳) منت ایزد را که با اقبال و دولت هم‌عنان

|            |          |              |           |
|------------|----------|--------------|-----------|
| من ن تی زد | را کِ با | اق بالُ دولت | هم عِ نان |
|------------|----------|--------------|-----------|

۴) عشق را فرزانه می‌دانیم ما عشق را

|            |             |         |  |
|------------|-------------|---------|--|
| عش ق را فر | زا نِ می دا | نی م ما |  |
|------------|-------------|---------|--|

۵۴ - نشانه‌های هجایی پایه‌های آوایی مصرع اول کدام بیت به شکل زیر نیست؟

« - - U / - U - U / - - U / - U - U »

۱) به بوی آن که شبی در حرم بیاسایند      هزار بادیه سهل است اگر بپیمایند

۲) میرس حال مرا، روزگار یارم نیست      جهنمی شده‌ام هیچ کس کنارم نیست

۳) به یاد یار و دیار آنچنان بگریم زار      که از جهان ره و رسم سفر براندازم

۴) کی بر این کلبه طوفان زده سر خواهی زد      ای پرستو که پیام آور فروردینی

۵۵ - وزن چند واژه به ترتیب برابر واژه‌های «بی‌وفایی» و «صاحب‌دلان» است؟

(بامدادان، دلگشاطر، گره‌گشایی، جلوه‌گری غارت‌گری صبح‌گاهان، نازنین‌ها، خوشه‌چینی،

خونین‌کفن، نغمه‌سرا، انگشتی، جرعه‌نوشی عاشقانه، کامکاران، دل‌خستگان)

۱) هفت، چهار      ۲) شش، چهار      ۳) هفت، پنج      ۴) شش، پنج

۵۶ - بیت کدام گزینه از تکرار وزن واژه «مفاعیلن» تشکیل نشده است؟

- ۱) به سیمرغ مانم ز روی حقیقت      که از هیچ مخلوق همدم ندارم
- ۲) اگر دانی چو مرغان در هوای دامگه داری      ز دام خود به صحرا افکنی، اول دل ما را
- ۳) چرا بر خاک این منزل نگریم تا بگیرد گل      ولیکن با تو آهن دل دمم گیرا نمی‌باشد
- ۴) دلی کز عشق گردد گرم افسردن نمی‌داند      چراغی را که این آتش بود مردن نمی‌داند

۵۷ - وزن واژه کدام بیت برابر «مفاعیلن مفاعیلن مفاعی» است؟

- ۱) عمر را نبود وفا الا تو عمر      با وفایی باوفایی باوفا
- ۲) بر او گشته ترسان بر او گشته لرزان      زهی علتی کان دویایی ندارد
- ۳) کنار خویش دریا کردم از اشک تماشا چون نیایی سوی دریا      کنار خویش دریا کردم از اشک تماشا چون نیایی سوی دریا
- ۴) تو از خواری همی نالی نمی‌بینی عنایت‌ها      مخواه از حق عنایت‌ها و یا کم کن شکایت‌ها

۵۸ - تمام واژه‌های کدام گزینه با واژه «شامگاهی» هموزن است؟

- ۱) عشق و زاری - شهربانی - خط فرضی - شرمساری
- ۲) با درامی - شادکامی - فراوانی - شور شیرین
- ۳) ماهتابی - شاه نشین - فرش بافی - فاطمیون
- ۴) فصل‌الخطاب - راه در رو - مار سمی - سایبانی

۵۹ - رکن عروضی کدام گزینه با دیگر گزینه‌ها متفاوت است؟

- ۱) ز کوی مغان رخ مگردان که آنجا      فروشد مفتاح مشکل گشایی
- ۲) من آن مرغم که هر شام و سحر گاه      ز بام عرش می‌آید صفیرم
- ۳) نه رازش می‌توانم گفت با کس      نه کس را می‌توانم دید با وی
- ۴) نمی‌ترسی ز آه آتشینم؟      تو دانی خرقة پشمینه داری

۶۰ - پایه‌های آوایی کدام مصراع در زیر آن نادرست است؟

① همین است پیغام گل‌های رعنا

|            |          |        |       |
|------------|----------|--------|-------|
| هَمْ می نس | ت پی غام | گل های | رع نا |
|------------|----------|--------|-------|

② روی نیورد به من یار که معیوب بدم

|           |             |           |           |
|-----------|-------------|-----------|-----------|
| روی نَ یا | وَر د بِ من | یار کِ مع | یوب بُ دم |
|-----------|-------------|-----------|-----------|

③ همه کس را تن و اندام و جمال است و جوانی

|            |             |            |            |
|------------|-------------|------------|------------|
| هَمْ کس را | تِ نْ آن دا | مُ جَ مالس | تُ جَ وانی |
|------------|-------------|------------|------------|

④ رها کن که نامم به ننگی بر آید

|         |         |          |          |
|---------|---------|----------|----------|
| رَها کن | کِ نامم | بِ نِ گی | بَ را ید |
|---------|---------|----------|----------|

۶۱ - هر مصراع از ابیات همه گزینه‌ها به جز گزینه ..... براساس نشانه‌های هجایی

«U / - - - U / - - - U / - - - U» سروده شده است؟

① اگر او دیده‌ای دادت که دیدارش بدو بینی      طلب کن دیده‌ای دیگر که دیداری دگر دارد

② غمش دریای بی پایان و ما را دستگیری نه / گذشت آب از سرت سلمان چه پایی دست و پای زن

③ در این ظلمت سرا تا کی به بوی دوست بنشینم گهی انگشت بر دندان گهی سر بر سر زانو

④ هر تمنّایی که در دل داشتم صورت نبست      وصل آن مه گر میسر نیست ما را دور نیست

۶۲ - تعداد پایه آوایی در کدام بیت متفاوت است؟

① در بن خانه است جهان تنگ و منگ      زود بر آید به بام سرا

② که از این سو همه جان است و حیات      که از این سو همه لطف است و کرم

③ چو در کان روم او عقیق است و لعل      چون در بحر آیم بود گوهر او

④ تو را در پوستین من می‌شناسم      همان جان منی در پوست جانا

۶۳ - اگر واژه‌های وحشت انگیز - دست انداز - دل آزرده را با حذف همزه بخوانیم، نشانه‌های

هجایی آن‌ها به ترتیب در کدام گزینه صحیح است؟

① (- - - U), (U - - -), (U - - U -)      ② (U - - U), (U - - -), (U - - -)

③ (U - - - -), (U - - U -), (- - - U)      ④ (U - - -), (U - - U -), (U - - U -)

۶۴ - در چند مصرع رکن مفتعلن به کار رفته است؟

الف) هر چه گویی چاره دامن کرد جز تقدیر را

ب) چنان مست دیدار و حیران عشق

پ) شربت زهر ار تو دهی نیست تلخ

ت) دلی کز تو سوزد چه باشد دوایش

ث) تازه کن اسلام دمی خواجه رها کن گله را

ج) فاش مکن فاش تو اسرار عرش

۱) یک      ۲) دو      ۳) سه      ۴) چهار

۶۵ در کدام مصراع رکن مفاعیلن چهار بار تکرار شده است؟

۱) درختان را چه شد کامروز میرقصند از شادی      ۲) مغنی وقت آن آمد که بنوازی رباب

۳) بگویی وانگهی از گفته برگردی      ۴) نیاری یاد از آن پیمان که کردستی

۶۶ - وزن واژه چند کلمه از کلمات زیر به ترتیب معادل واژه‌های «نمی‌دانم» و «شامگاهی» است؟

«مهربانی، جوانمردی، خطاپوشش، گلستان‌ها، معنی‌گرا، می‌ستاند، خداجویی، نوازشگر، استواری،

بادبان، دنباله‌رو، بلاگردان، نوشدارو، کاربردی»

۱) شش، پنج      ۲) پنج، پنج      ۳) شش، شش      ۴) پنج، شش

۶۷ - وزن همه ابیات فاعلاتن فاعلاتن فاعلن است، به جز : .....

۱) یک نفش با او بساز ار ره به جایی می‌بری      همدم او باش کوهم دم ز جایی می‌زند

۲) اینک آن چوگان سلطانی که در میدان روح      هر یکی گو را به وحدت سالک میدان کند

۳) تا کی ای دلبر من بار تنهایی کشد      ترسم از تنهایی احوالم به رسوایی کشد

۴) پخته‌ای باید که داند سوختن در عشق خوبان      بر چنین آتش گذشتن کار هر خامی نباشد

### درس ششم: مجاز

۶۸ - در مصراع «همه شهر ایران به دیدن شدند» چه آرایه‌ای وجود دارد؟

۱) تضاد      ۲) مجاز      ۳) تشخیص      ۴) تشبیه

۶۹- در بیت زیر کدام آرایه ادبی وجود دارد؟

«ز مال و جاه ندارد تمتعی هرگز کسی که بازوی ظلم و سر ستم دارد»

- ۱ مجاز ۲ سجع ۳ تشخیص ۴ تشبیه

۷۰- «سرو سهی» در مصراع «خم آورد بالای سرو سهی» دارای چه آرایه‌ای است؟

- ۱ استعاره ۲ ایهام ۳ کنایه ۴ جناس

۷۱- واژه «دشت» در همه گزینه‌ها به جز گزینه ..... در معنی مجازی به کار رفته است.

- ۱ سراسر همه دشت بریان شدند ۲ آن چهر خندانش گریان شدند

- ۳ سواران لشکر برانگیختند ۴ همه دشت پیشش درم ریختند

- ۵ نهادند دشت هیزم دو کوه ۶ جهانی نظاره شده هم گروه

- ۷ یکی دشت با دیدگان پر ز خون ۸ که او تا کی آید ز آتش برون

۷۲- بیت «جهان دل نهاده بر این داستان / همان بخردان و همان راستان» دارای چه آرایه ادبی است؟

- ۱ سجع ۲ ایهام ۳ کنایه ۴ مجاز

۷۳- در بیت پیایی بکش جام و سرگرم باش بگل بگیرند بیکارها کدام آرایه ادبی وجود ندارد؟

- ۱ تضاد ۲ ایهام ۳ مجاز ۴ جناس

۷۴- کدام بیت فاقد آرایه «مجاز» است؟

- ۱ در راه پاکبازان این حرف‌ها چه خیزد ۲ بر فرق سرفرازان افسر چه کار دارد

- ۳ گر به گوشت نرسد صبحدمی فریادم ۴ که رسد در شب هجران تو فریاد مرا

- ۵ من آن نگین سلیمان به هیچ نستانم ۶ که گاه گاه بر او دست اهر من باشد

- ۷ خاک و خس این خانه همه عنبر و مشک است ۸ بانگ در این خانه همه بیت و ترانه است

۷۵- در کدام گزینه «مجاز» وجود دارد؟

- ۱ مردی حوادث پایمال همت او ۲ عالم ثناگوی جلال همت او

- ۳ مردی به رنگ نوح در توفان نشسته ۴ مردی به مردی دشنه بر بیداد بسته

۷۶- در عبارت «باب دندون شاه گربه‌های قاجاریه» کدام کلمه مجاز است؟

- ۱ دندون ۲ باب ۳ قاجار ۴ شاه

۷۷ - چه آرایه مشترکی در دو مصراع وجود دارد؟ «دشت سجاده من»، «اما دریغ زهره دریا شدن نداشت».

۱) ایهام      ۲) مجاز      ۳) تلمیح      ۴) جناس

۷۸ - کلمه «شهر» در کدام گزینه به معنای مجازی «مردم شهر» آمده است؟

- ۱) که من شهر علمم، علی‌ام در است      درست این سخن قول پیغمبر است  
۲) ز یک میل کرد آفریدون نگاه      یکی کاخ دید اندر آن شهر شاه  
۳) شهری اندر هوست سوخته در آتش عشق      خلقی اندر طلبت غرقه دریای غم‌اند  
۴) ز دست جور تو گفتم ز شهر خواهم رفت      به خنده گفت که حافظ برو که پای تو بست

۷۹ - آرایه نوشته شده در مقابل کدام بیت نادرست است؟

- ۱) من دور می‌شوم که تو را تاب آورم      دوری فقط مرا به تو نزدیک می‌کند (تضاد / واج آرایه)  
۲) سحرم دولت دیدار به بالین آمدگفت برخیز که آن خسرو شیرین آمد (تشخیص / تلمیح)  
۳) مثل عکس رخ مهتاب که افتاده در آب      در دلم هستی و بین من و تو فاصله هاست (تکرار / تشبیه)

۴) اگر سنت اوست نوآوری      نگاهی هم از نو به سنت کنیم (ایهام / تکرار)

۸۰ - در کدام بیت مجاز به علاقه «شبهات» وجود دارد؟

- ۱) اگرچه دل به کسی داد، یار ماست هنوز      به جان او که دلم بر سر وفاست هنوز  
۲) ندانم از پی چندین جفا که با من کرد      نشان مهر وی اندر دلم چر است هنوز؟  
۳) بُتا! تو روی ز من برمتاب و دستم گیر      که در سرم ز تو آشوب و فتنه هاست هنوز  
۴) عداوت از طرف آن شکسته پیمان است      و گرنه از طرف ما همان صفاست هنوز

۸۱ - ترتیب ابیات زیر از نظر آرایه‌های «تشبیه کنایه مجاز و تشخیص» کدام است؟

- الف) بحر پرشور جنون لنگر نمی‌گیرد به خود      کی ز سنگ کودکان دیوانه شورش کم شود  
ب) سر پابوس تو دارم من و هیئات کجا      به چنان پایه چنین بی سر و پایی برسد  
ج) بر ایشان بیارید باران جود      فروشتشان گرد ذل از وجود  
د) تا مرا عشق تو تعلیم سخن گفتن کرد      خلق را ورد زبان مدحت و تحسین من است

۱) ج - د - الف - ب      ۲) ج - الف - ب - د      ۳) ب - د - الف - ج      ۴) ب - د - ج - الف

۸۲- در کدام عبارت آرایه مجاز وجود دارد؟

- ۱) از دیگران حدیث جوانی شنیده ام  
۲) همچون بنفشه سر به گریبان کشیده ام  
۳) در سینه‌ام هزار خراسان نهفته است  
۴) نالم به دل چونای من اندر حصار نای

۸۳- واژه «خون» در کدام بیت معنای مجازی ندارد؟

- ۱) به خون برادر چه بندی کمر؟ / چه سوزی دل پیر گشته پدر؟  
۲) مژه سیاهت از کرد به خون ما اشارت / ز فریب او بیندیش غلط مکن نگارا  
۳) دیدی که خون ناحق پروانه شمع را / چندان امان نداد که شب را سحر کند  
۴) بیابان چو دریای خون شد درست / تو گفتی که روی زمین لاله رست

۸۴- آرایه‌های مجاز ایهام حسن تعلیل و استعاره به ترتیب در کدام ابیات آمده است؟

- الف) به خون از نعمت الوان قناعت کن که مشک تر به خون خوردن شد از ناف غزالان ختن پیدا  
ب زمین قابل اگر بهر فکر می‌طلبی  
ج) غنچه دلگیر ما را برگ شکرخند نیست  
ای نسیم عافیت، شبگیر کن از کوی ما  
د) تا دور از آن لب شکرین همچو نی شدیم  
ناله ترجیع بند بود بندبند ما

- ۱) ب، الف، ج، د  
۲) ب، د، الف، ج  
۳) ج، الف، د، ب  
۴) ج، د، ب، الف  
۸۵- در بیت همه گزینه‌ها به جز بیت گزینه ..... کلمه یا ترکیب مشخص شده در معنای مجازی به کار رفته است.

- ۱) دست در حلقه آن زلف دو تا نتوان کرد  
تکیه بر عهد تو و باد صبا نتوان کرد  
۲) شوخی نرگس نگر که پیش تو بشکفت  
چشم دریده ادب نگاه ندارد  
۳) سینه مالا مال درد است ای دریغا مرهمی  
دل ز تنهایی به جان آمد خدا را همدمی  
۴) محتاج قصه نیست گرت قصد خون ماست  
چون رخت از آن توست به یغما چه حاجت است

۸۶- در کدام بیت «جهان» در معنای مجازی به کار رفته است؟

- ۱) جهان پیر است و بی بنیاد از این فرهادکش فریاد  
که کرد افسون و نیرنگش ملول از جان شیرینم  
۲) هر کس به مراد خویش یک تک بدوند  
این کهنه جهان به کس نماند باقی  
۳) جهان دل نهاده بدین داستان  
همان بخردان نیز و هم راستان  
۴) که ما تا سکندر بشد زین جهان  
ز ایرانیانیم خسته نهان

۸۷ - در همه گزینه‌ها به جز گزینه ..... «مجاز به علاقه شباهت» وجود دارد.

- ۱) دل عالمی بسوزی، چو عذار بر فروزی      تو از این چه سود داری که نمی‌کنی مدارا  
۲) به جز آن نرگس مستانه که چشمش مرصاد      زیر این طارم فیروزه کسی خوش ننشست  
۳) هیچ میزانی در این بازار چون انصاف نیست      گوهر خود را نمی‌سنجی به این میزان چرا  
۴) دیدم امروز بر زمین قمری      همچو سروی روان به رهگذری

۸۸ - در همه گزینه‌ها، به جز گزینه ..... آرایه مجاز به کار رفته است.

- ۱) ز هم رد نمودند هفتاد حرب      ۲) سراسر همه دشت بریان شدند  
۳) جهان را سراسر سوی داد خواند      ۴) تنی لرز لرزان و رخ سندروس

۸۹ - معنای مجازهای مشخص شده در کدام گزینه به ترتیب آمده است؟

- الف) دیدی که خون ناحق پروانه شمع را      چندان امان نداد که شب را سحر کند  
ب) فصل گل می‌گذرد هم نفسان بهر خدا      بنشینید به باغی و مرا یاد کنید  
ج) به یاد خم ابروی گل رخان      بکش جام در بزم میخوارها  
د) هر کسی را سر چیزی و تمنای کسی است      ما به غیر تو نداریم تمنای دگر

- ۱) قاتل - بهار - ظرف کوچک - قصد و اندیشه      ۲) قاتل - عاشقی - ظرف کوچک - تمام وجود  
۳) کشته شدن - بهار - شراب - قصد و اندیشه      ۴) کشته شدن - عاشقی - شراب - تمام وجود

۹۰ - آرایه مقابل کدام گزینه درست نیست؟

- ۱) کلک حافظ شکرین میوه نباتی است بچین      که در این باغ نبینی ثمری بهتر از این (تناسب، استعاره)

- ۲) قدحی در کش و سرخوش به تماشا بخرام      تا ببینی که نگارت به چه آیین آمد (مجاز، تلمیح)

- ۳) من آن نگین سلیمان به هیچ نستانم      که گاه گاه بر او دست اهر من باشد (مجاز، تلمیح)

- ۴) در شب هجران مرا پروانه وصلی فرست      ورنه از دردت جهانی را بسوزانم چو شمع (تضاد، تشبیه)